

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟΝ ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Μέτρηση δεικτών τυπικής και μη τυπικής
συμμόρφωσης των ιστοσελίδων των Ιδιωτικών
Γυμνασίων και Λυκείων με το νέο Πλαίσιο
Προστασίας ΔΠΧ

Συγγραφική Ομάδα: Μπλίκας Θεόδωρος, Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, MBA, πιστοποιημένος DPO (TÜV AUSTRIA)

Γερασίμου Μαρία, Παιδαγωγός

Ο Θεόδωρος Μπλίκας και η Μαρία Γερασίμου είναι οι συνιδρυτές της Your Data Matters AMKE.

Κατανομή ρόλων

Μπλίκας Θεόδωρος - Υπεύθυνος/Συντονιστής για: σχεδιασμό της έρευνας, επιλογή μεθόδου, επιλογή-στάθμιση ερευνητικών κριτηρίων, ποιοτικό έλεγχο

Μαρία Γερασίμου- Υπεύθυνη/Συντονίστρια για:: έρευνα στους ισότοπους των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων για τα επιλεγθέντα ερευνητικά κριτήρια, επανέλεγχο ευρημάτων, χρήση εφαρμογών για αξιολόγηση μηχανισμών cookies

*Η παρούσα έρευνα συνιστά πνευματική ιδιοκτησία της συγγραφικής ομάδας. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή της αποκλειστικά για επιστημονικούς ή μη κερδοσκοπικούς σκοπούς, με την προϋπόθεση της αναφοράς των ονομάτων της συγγραφικής ομάδας.

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΕΥΝΑΣ	5
1.1 Σκοπός της έρευνας.....	5
1.2 Αναμενόμενα αποτελέσματα.....	5
1.3 Σύντομη περιγραφή έρευνας.....	5
1.4 Χρονικό διάστημα διεξαγωγής.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Μεθοδολογία έρευνας.....	7
2.1 Περιγραφή της μεθοδολογίας συλλογής των δεδομένων.....	7
2.2 Περιορισμοί έρευνας.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας για τα ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια της ελληνικής επικράτειας.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Συμπεράσματα και προτάσεις.....	18
4.1 Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας και παρουσίαση των κυριότερων συμπερασμάτων.....	18
4.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	20

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η Your Data Matters, ως αστική μη κερδοκοπική εταιρεία η οποία έχει ως καταστατικό σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού αναφορικά με ζητήματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αλλά και την πραγματοποίηση σχετικών ερευνών, αντιλαμβανόμενη το ιδιαίτερα εκτεταμένο πεδίο επεξεργασιών δεδομένων που συμβαίνει στο επίπεδο των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων και αφορά χιλιάδες πολιτών, αποφάσισε την επικαιροποίηση της μεγάλης έρευνας που είχε πραγματοποιήσει στους ιστοτόπους των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων της Ελλάδας, αναφορικά με συγκεκριμένα κριτήρια. Κάποια από αυτά συνιστούν ευθέως υποχρεώσεις που απορρέουν ρητά από το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας δεδομένων, ενώ άλλα από αυτά ανάγονται σε γενικότερα ζητήματα ευαισθητοποίησης των εν λόγω σχολείων σε συναφή πεδία.

Με την έρευνα αυτή, παρέχουμε τη δυνατότητα σε κάθε ενδιαφερόμενο να σχηματίσει μια εποπτική αντίληψη για τις ενδείξεις συμμόρφωσης ή μη για τα ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια στην Ελλάδα με τη νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αλλά και για συναφή ζητήματα. Διευκρινίζεται ότι τα αποτελέσματα δεν πρέπει να αντιμετωπιστούν ως μονοσήμαντες απαντήσεις αναφορικά με τη συμμόρφωση των εν λόγω σχολείων με τη σχετική νομοθεσία ή αναφορικά με την παραβίασή της. Εμμένουμε στη χρήση της λέξης «ενδείξεις», για λόγους που ανάγονται στην ίδια τη μέθοδο της έρευνας.

Ο σκοπός της, δεν είναι να καταστεί ελεγκτικό εργαλείο, στο επίπεδο της νομικής τυπικότητας και αυστηρότητας που χαρακτηρίζει έναν έλεγχο (πχ από την ΑΠΔΠΧ). Σκοπός ήταν και παραμένει, να κινητοποιήσει και να ευαισθητοποιήσει τα ιδιωτικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ανά την Ελλάδα σε σχέση με το ζήτημα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επεξεργάζονται, μέσω των συγκεκριμένων ευρημάτων που εντοπίσαμε. Ειδικότερα, να κινητοποιήσει τις σχετικές αρχές, τους ορισθέντες DPO των σχολείων, επιστήμονες του κλάδου και βεβαίως τους πολίτες, στην ανάδειξη της σημασίας που έχει η ορθή διαχείριση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Δεδομένης της καθημερινής και αναγκαίας επεξεργασίας μεγάλου όγκου δεδομένων στο πλαίσιο των ιδιωτικών σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και του γεγονότος ότι ολοένα και μεγαλύτερες πτυχές της ανθρώπινης προσωπικότητας καθίστανται ψηφιακές, το ζήτημα της σύννομης επεξεργασίας τους, με την παροχή συγκεκριμένων εγγυήσεων, μέτρων προστασίας, δικαιωμάτων και ασφαλών διαδικασιών, καταλήγει να συνιστά ένα ζήτημα Δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΡΕΥΝΑΣ

1.1 Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο τα ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια της Ελληνικής Επικράτειας εμφανίζουν ή όχι ενδείξεις συμμόρφωσης ή ευαισθητοποίησης με την εν γένει νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών) σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια που ελέγχθηκαν μέσω των ιστότοπων κάθε σχολείου ξεχωριστά.

1.2 Αναμενόμενα αποτελέσματα

Με τη διεξαγωγή της έρευνας αναμένουμε ποσοτικές απαντήσεις στα κάτωθι ερωτήματα:

- 1) Διαθέτει ο ιστότοπος Πολιτική Απορρήτου;
- 2) Αν υπάρχει Πολιτική Απορρήτου, γίνεται αναφορά στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO) μέσα σε αυτή;
- 3) Περιλαμβάνονται τα δικαιώματα του υποκειμένου μέσα στην Πολιτική Απορρήτου;
- 4) Αναφέρονται οι σκοποί επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων μέσα στην Πολιτική Απορρήτου;
- 5) Διαθέτει ο ιστότοπος λειτουργικό πιστοποιητικό ssl, το οποίο να πιστοποιεί την ασφάλεια σε όλους τους χώρους του ιστότοπου του Δήμου;
- 6) Εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies;
- 7) Αν εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies, υπάρχει δυνατότητα επιλεκτικής απενεργοποίησης τους;
- 8) Υπάρχει πρόσβαση σε άλλες εφαρμογές μέσω του ιστότοπου;
- 9) Υπάρχει σύνδεση με Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (social media);
- 10) Διαθέτει ο ιστότοπος φόρμα επικοινωνίας με τον Δήμο;
- 11) Αν υπάρχει φόρμα επικοινωνίας με τον Δήμο, περιλαμβάνεται ενημέρωση απορρήτου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε αυτή;
- 12) Παρουσιάζεται στον ιστότοπο φωτογραφικό υλικό με πολίτες;
- 13) Αν υπάρχει φωτογραφικό υλικό, είναι καλυμμένα τα πρόσωπα των πολιτών;

1.3 Σύνοψη περιγραφή έρευνας

Ο σχεδιασμός της έρευνας ξεκίνησε με τον προσδιορισμό του σκοπού όπως αυτός αποτυπώνεται παραπάνω, την επιλογή του υπό μελέτη πληθυσμού και στη συνέχεια τον σχεδιασμό του ερωτηματολογίου που αποτέλεσε το εργαλείο συλλογής δεδομένων της έρευνας.

Στην εν λόγω έρευνα ο υπό μελέτη πληθυσμός είναι τυχαίο δείγμα των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων της Ελληνικής Επικράτειας.

Η μεθοδολογία της έρευνας καθώς και τα εργαλεία συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν θα αναλυθούν σε επόμενο κεφάλαιο.

1.4 Χρονικό διάστημα διεξαγωγής

Η έρευνα, η οποία αποτελεί επικαιροποίηση μέσω τυχαίου δείγματος της αρχικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε το 2020, ξεκίνησε την 1/10/2022 και ολοκληρώθηκε στις 2/12/2022. Το χρονικό διάστημα περιλαμβάνει το σχεδιασμό, την εκτέλεση, την επεξεργασία, τον ποιοτικό έλεγχο και την παρουσίαση των αποτελεσμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Μεθοδολογία έρευνας

2.1 Περιγραφή της μεθοδολογίας συλλογής των δεδομένων

Η έρευνα αποτελεί μια ποσοτική έρευνα που διεξήχθη χρησιμοποιώντας ως μέσο το διαδίκτυο (Internet-mediated research) και έχοντας ως εργαλείο συλλογής δεδομένων δομημένο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου. Η συλλογή των πληροφοριών πραγματοποιήθηκε μέσα από τους ιστότοπους ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων.

2.2 Περιορισμοί έρευνας

Α. Από τις 29/8/2019, είναι σε ισχύ ο εθνικός νόμος 4624/2019 με τίτλο «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις».

Με το νόμο αυτό ελήφθησαν μέτρα εφαρμογής του ΓΚΠΔ στην εθνική έννομη τάξη (ο οποίος βέβαια ήταν σε πλήρη ισχύ από 25/5/2018), ενώ ενσωματώθηκε η αστυνομική οδηγία 2016/680/ΕΕ, η οποία ήταν κοινοτική υποχρέωση της χώρας.

Τα επιλεχθέντα κριτήρια της έρευνας δεν είχαν κάποια ιδιαίτερη αλληλεπίδραση με τις διατάξεις του ν.4624/2019 (πλην μιας προαναφερθείσας περίπτωσης), ο οποίος άλλωστε τη δεδομένη στιγμή εξετάζεται από την ΑΠΔΠΧ ως προς τη συμβατότητά του με τον ΓΚΠΔ, ενώ η όποια προσπάθεια ερμηνείας των διατάξεών του θα απέβαινε στο σημείο αυτό παρακινδυνευμένη. Συνεπώς, κρίθηκε σκόπιμο η έρευνα να βασιστεί στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ (αλλά και του e-privacy) για τον οποίο υπάρχουν σαφώς περισσότερα ερμηνευτικά εργαλεία.

Β. Σε σχέση με τα κριτήρια του αν υφίσταται Πολιτική Προστασίας, αν υφίσταται αναφορά σε σκοπούς επεξεργασίας στην Πολιτική Προστασίας και αν υφίσταται αναφορά σε δικαιώματα των υποκειμένων στην Πολιτική Προστασίας, διευκρινίζουμε τα εξής: η έρευνα περιορίστηκε στο αν υπάρχει η παραμικρή αναφορά σε οποιοδήποτε από αυτά τα στοιχεία και όχι στην ποιοτική αξιολόγησή τους.

Δηλαδή, η ύπαρξη ενός υποτυπώδους κειμένου πολιτικής προστασίας στον ιστότοπο ενός Δήμου (ακόμα και αν δεν ήταν πλήρης), έλαβε τιμή «ΝΑΙ». Η αναφορά κάποιων σκοπών επεξεργασίας, ακόμα και αν πιθανολογούνταν ως μη πλήρης ή κατά περίπτωση «εσφαλμένη», λάμβανε τιμή «ΝΑΙ».

Η συγκεκριμένη ερευνητική επιλογή, προέκυψε ως αναγκαιότητα από τη φύση της έρευνας, καθώς ήταν αδύνατο μέσω ενός ιστότοπου να ελεγχθούν ποιοτικά τα συγκεκριμένα κριτήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας για τα ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια της ελληνικής επικράτειας

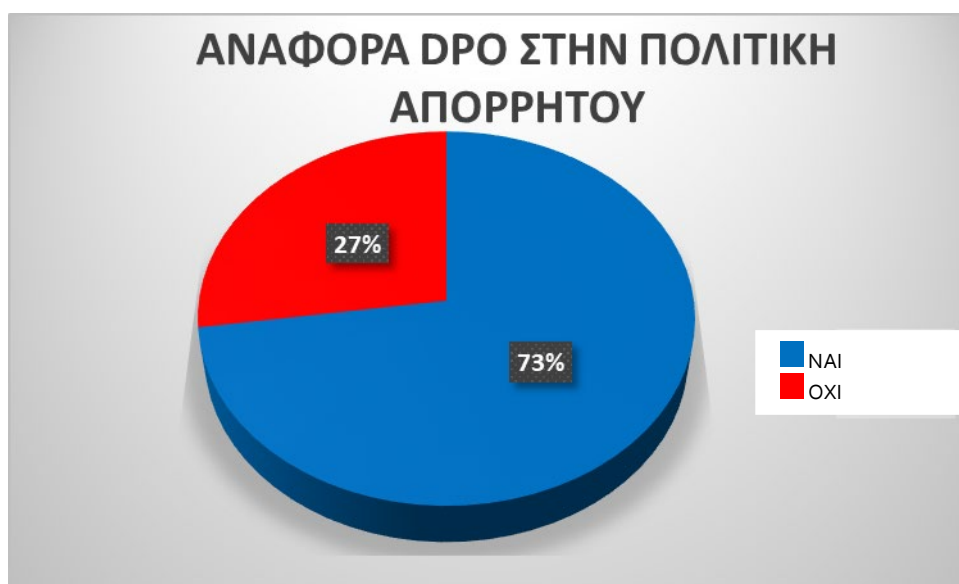
Σύνολο ιστότοπων που ελέγχθηκαν: 18 (τυχαίο δείγμα)

1) Πολιτική προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

- Διαθέτουν οι ιστότοποι Πολιτική Απορρήτου;

- Αν υπάρχει Πολιτική Απορρήτου, γίνεται αναφορά στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO) μέσα σε αυτή;

- Περιλαμβάνονται τα δικαιώματα του υποκειμένου μέσα στην Πολιτική Απορρήτου;

- Αναφέρονται οι σκοποί επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων μέσα στην Πολιτική Απορρήτου?

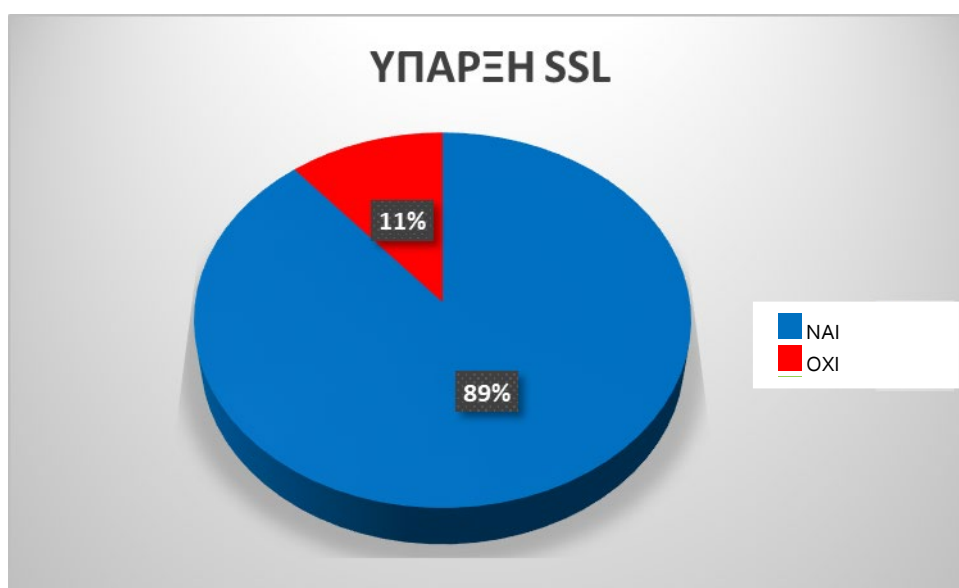
Όσον αφορά την Πολιτική προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα τα αποτελέσματα του ελέγχου των ιστότοπων ιδιωτικών Γυμνασίων και Λυκείων της ελληνικής επικράτειας, όπως αποτυπώνονται και στα παραπάνω γραφήματα, είναι τα ακόλουθα:

Εκ των 18 ιστότοπων που ελέγχθηκαν, το 61% διαθέτει Πολιτική Απορρήτου, σε αντίθεση με το 39% που δε διαθέτει. Στους ιστότοπους που περιλαμβάνουν Πολιτική

Απορρήτου, στο 73% υπάρχει αναφορά στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (DPO), ενώ στο 27% δεν γίνεται κάποια αναφορά. Σχετικά με τα δικαιώματα του υποκειμένου που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στην Πολιτική Απορρήτου, το 82% τα αναφέρει, ενώ το 18% δεν τα αναφέρει. Όσον αφορά τους σκοπούς επεξεργασίας, αυτοί αναγράφονται στο 82% των ιστοτόπων που διαθέτουν Πολιτική Απορρήτου, ενώ δεν αναφέρονται στο 18%.

2) Ύπαρξη Πιστοποιητικού SSL

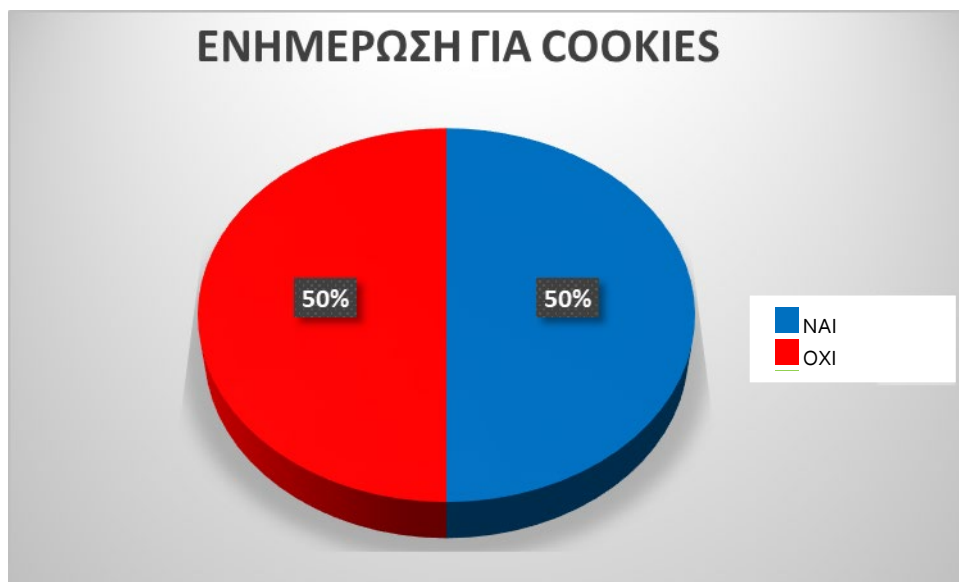
- **Διαθέτουν οι ιστοτόποι λειτουργικό πιστοποιητικό ssl, το οποίο να πιστοποιεί την ασφάλεια σε όλους τους χώρους του ιστότοπου κάθε σχολείου;**

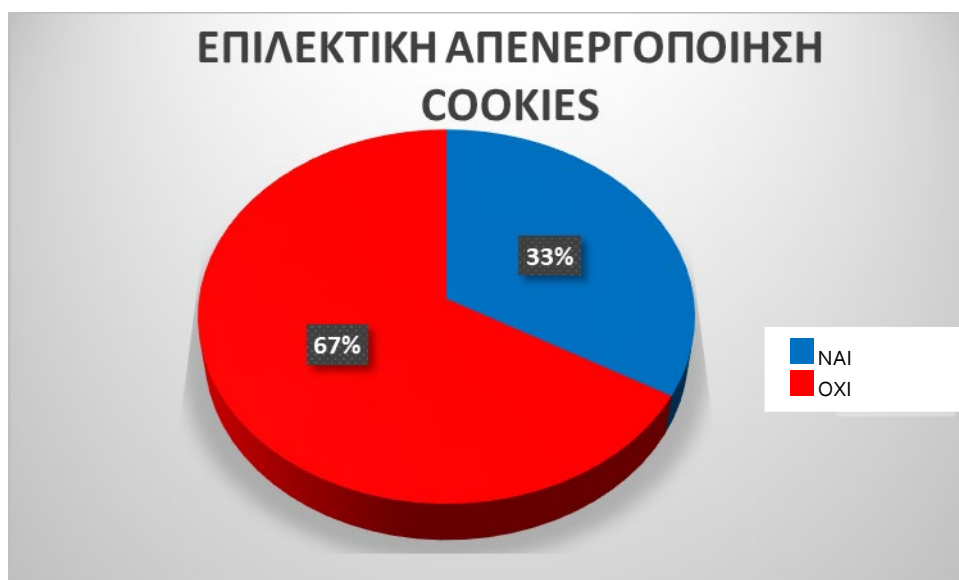
Από τους 18 ιστοτόπους ιδιωτικών Γυμνασίων και Λυκείων το 89% διαθέτει λειτουργικό πιστοποιητικό ssl, το οποίο να πιστοποιεί την ασφάλεια σε όλους τους χώρους του, σε αντίθεση με το υπόλοιπο 11% που είτε δε διαθέτει καθόλου πιστοποιητικό, είτε αυτό δεν είναι καθολικά λειτουργικό, ώστε να εξασφαλίζει την ασφαλή πρόσβαση σε όλους τους χώρους του ιστότοπου.

3) Cookies

- Εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies;

- Αν εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies, υπάρχει δυνατότητα επιλεκτικής απενεργοποίησης τους;

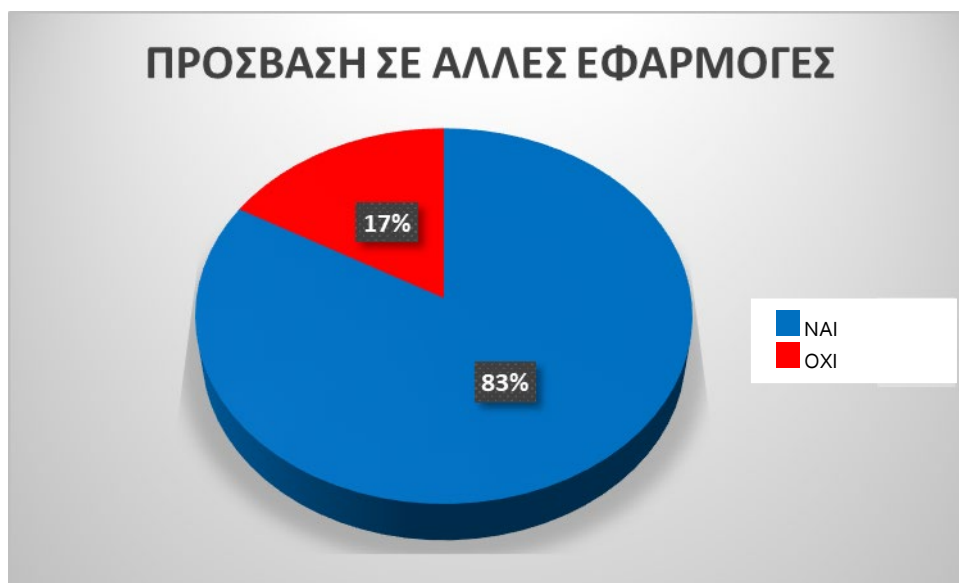

Όσον αφορά τη λειτουργία των cookies διαπιστώθηκαν τα εξής:

Στο 50% των ιστοτόπων εμφανίζεται ενημέρωση για τη λειτουργία των cookies με τη μορφή banner, ενώ στο 33% αυτών παρέχεται και η επιλογή απενεργοποίησής τους.

4) Τρίτες εφαρμογές – υπερσύνδεσμοι

- **Υπάρχει πρόσβαση σε άλλες εφαρμογές μέσω του ιστοτόπου;**

- **Υπάρχει σύνδεση με Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (social media);**

Το 83% παρέχει πρόσβαση σε άλλες εφαρμογές και στο 93% αυτών υπάρχει σύνδεση με Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης του σχολείου.

5) Φόρμα επικοινωνίας

- Διαθέτει ο ιστότοπος φόρμα επικοινωνίας με το σχολείο;

- Αν υπάρχει φόρμα επικοινωνίας με το σχολείο, περιλαμβάνεται ενημέρωση απορρήτου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε αυτή;

Το 44% των ιστοτόπων διαθέτουν φόρμα επικοινωνίας των Πολιτών με το σχολείο, ενώ το 56% δεν παρέχει αυτή τη δυνατότητα ως μέσο επικοινωνίας. Επιπλέον στο 75% από τις φόρμες επικοινωνίας που καταγράφηκαν, δεν περιλαμβάνεται ενημέρωση απορρήτου σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων, ενώ στο 25% παρέχεται.

6) Φωτογραφικό υλικό

- Παρουσιάζεται στον ιστοτόπο φωτογραφικό υλικό με πολίτες;

- Αν υπάρχει φωτογραφικό υλικό, είναι καλυμμένα τα πρόσωπα των πολιτών;

Το 89% των ιστοτόπων περιλαμβάνουν φωτογραφικό υλικό που περιέχει πολίτες, ενώ μόλις το 11% δεν έχει φωτογραφίες με πολίτες. Στους ιστοτόπους που υπάρχει φωτογραφικό υλικό, στο σύνολό τους τα πρόσωπα των πολιτών δεν είναι καλυμμένα.

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΩΝ ΙΣΤΟΤΟΠΩΝ ΠΟΥ ΕΛΕΓΧΘΗΚΑΝ

- Πόσοι ιστοτόποι έχουν ταυτόχρονα Πολιτική Απορρήτου, αναφορά σε ΥΠΔ, ενημέρωση δικαιωμάτων και σκοπούς επεξεργασίας;

ΠΟΛΙΤΙΚΗ			
ΥΠΑΡΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΡΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΤΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
61%	73%	82%	82%

COOKIES		
ΥΠΑΡΞΗ SSL	ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ COOKIES	ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗ ΑΠΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ COOKIES
89%	50%	33%

ΤΡΙΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	
ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΑΛΛΕΣ	ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΜΚΔ
83%	93%

ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	
ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	Η ΦΟΡΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ

44%	25%
-----	-----

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	
ΥΠΑΡΧΕΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΜΕ ΠΟΛΙΤΕΣ	ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΥΜΜΕΝΑ
89%	0%

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Συμπεράσματα και προτάσεις

4.1 Ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας και παρουσίαση των κυριοτέρων συμπερασμάτων

Α. Για να μπορέσουμε να εξάγουμε συμπεράσματα σε σχέση με τα ποσοτικά αποτελέσματα που καταγράφηκαν, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τις παρακάτω παραδοχές:

α) οι διαθέσιμοι πόροι (οργανωτικοί, οικονομικοί) των σχολείων σχετικά με την προστασία προσωπικών δεδομένων είναι από ελάχιστοι ως μηδενικοί,

β) η κουλτούρα προστασίας δεδομένων, παρότι σε επιμέρους επεξεργασίες είναι υπαρκτή, εντούτοις δεν προκύπτει ως αποτέλεσμα συστηματικής διοικητικής μέριμνας, αλλά μάλλον ως προσωπική υπευθυνότητα των υπαλλήλων,

γ) διαχρονικά δεν υπήρξε κεντρικός σχεδιασμός της Κεντρικής Διοίκησης αναφορικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, με την παροχή συγκεκριμένων πολιτικών, μέτρων, διαδικασιών και κατευθύνσεων προς τα σχολεία,

δ) η καθυστέρηση της λήψης μέτρων εφαρμογής του ΓΚΠΔ ώστε να «ενταχθεί» στην εθνική έννομη τάξη, λειτούργησε μάλλον καθυστερητικά,

ε) ο ΓΚΠΔ και συνολικά η νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συνιστούν ένα εξειδικευμένο και σύνθετο πλέγμα, κανόνων, αρχών, τεχνικών μέτρων και οργανωτικών προβλέψεων, το οποίο δεν είναι εύκολο να εντοπισθεί, να ερμηνευτεί και να εφαρμοστεί από μη εξειδικευμένους υπαλλήλους,

στ) η ΑΠΔΠΧ δεν είχε τους οργανωτικούς και οικονομικούς πόρους, προκειμένου να ασκήσει τις αρμοδιότητες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης που έχουν ανάγκη τα σχολεία (αλλά και γενικά οι υπεύθυνοι επεξεργασίας)

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, τα τελικά αποτελέσματα είναι σε μεγάλο βαθμό αναμενόμενα.

Β. Σε γενικό επίπεδο, διαπιστώνεται ότι:

- Υπάρχει βελτίωση στην εικόνα συμμόρφωσης των ιστοσελίδων σε σχέση με την αρχική έρευνα του 2020, όμως ακόμη καμιά ιστοσελίδα δεν ικανοποιεί το σύνολο των κριτηρίων.
- Στην πλειοψηφία των ιστοσελίδων (61%) υπάρχει πολιτική προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και στο 73% εξ αυτών υπάρχει αναφορά σε DPO.
- Το 50% των ιστοσελίδων (70%) δε διαθέτει ενημέρωση για τα cookies και από όσες διαθέτουν μόνο το 33% δίνουν το δικαίωμα διαχείρισης.
- Η συντριπτική πλειοψηφία των ιστοσελίδων διαθέτει σύνδεση με τρίτες εφαρμογές, μεταξύ αυτών και μέσα κοινωνικής δικτύωσης (83% και 93% αντίστοιχα), όπως και

φωτογραφίες πολιτών (100%), χωρίς όμως να υφίστανται ενδείξεις για την αντίστοιχη λήψη μέτρων ενημέρωσης και προστασίας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω κεντρικά συμπεράσματα, φαίνεται ότι οι ιστοσελίδες των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων και, κατ' επέκταση τα εν λόγω σχολεία, αν και παρουσιάζουν βελτίωση όσον αφορά τα κριτήρια συμμόρφωσης σε σχέση με την αρχική έρευνα (2020), εντούτοις εξακολουθούν να εμφανίζουν ελλείψεις συμμόρφωσης ή ευαισθητοποίησης με το πλαίσιο που τάσσει η νομοθεσία προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τόσο σε επίπεδο κανονιστικών υποχρεώσεων, οργανωτικών ή τεχνικών μέτρων, αλλά και σε επίπεδο γενικότερης αντίληψης για την προστασία τους.

Ενώ, βάσει ιδίως του ΓΚΠΔ παρουσιάζεται η ανάγκη «εγκατάστασης» θεσμών και πρακτικών αυτοσυμμόρφωσης, μια γενικότερη αλλαγή φιλοσοφίας με κέντρο την αποδεδειγμένη βούληση για λογοδοσία και έλεγχο που οδηγεί στην αυτοβελτίωση, αυτό λείπει σε μεγάλο βαθμό από τα σχολεία και τη μέριμνα που λαμβάνουν για την προστασία των δεδομένων των πολιτών.

Το ζήτημα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αντιμετωπίζεται μάλλον ως άλλη μια υποχρέωση που επιβάλλεται (ή ως ένα πρόβλημα) και όχι ως άλλη μια δυνατότητα να αναδειχθούν διαδικασίες που πρέπει να αλλάξουν για να εξορθολογιστούν συνολικά οι επεξεργασίες δεδομένων.

Γ. Η ύπαρξη διασύνδεσης των ιστότοπων με ΜΚΔ σε συντριπτικό ποσοστό (93%), αξίζει από μόνο του μιας ξεχωριστής μελέτης. Με τη χρήση ΜΚΔ λαμβάνουν χώρα ιδιαίτερα εκτεταμένες και πιθανότατα διασυνωριακές επεξεργασίες, η έκταση και οι συνέπειες των οποίων είναι άγνωστες. Η απόφαση για χρήση ΜΚΔ από πλευράς ενός σχολείου, απαιτεί τον προγενέστερο έλεγχο αυτών (για να ελεγχθούν οι επεξεργασίες που λαμβάνουν χώρα), τον καθορισμό της έκτασης και των σκοπών της σχετικής επεξεργασίας και πλήθος άλλων ζητημάτων. Το γεγονός ότι ο διαχειριστής μιας σελίδας ΜΚΔ θεωρείται πια από κοινού υπεύθυνος επεξεργασίας με τις εταιρείες στις οποίες αυτά ανήκουν, συνιστά από μόνο του ένα ζήτημα που απαιτεί μεγάλη προσοχή και εκτίμηση των συνεπειών μιας τέτοιας απόφασης.

Δ. Επιπλέον, η ύπαρξη φωτογραφιών πολιτών στους ιστότοπους των εν λόγω σχολείων σε ποσοστό 100%, είναι βεβαίως κάτι απολύτως αναμενόμενο, πλην όμως και σε συνδυασμό με τα λοιπά ευρήματα και τη γενική εικόνα, προκαλεί αμφιβολίες κατά πόσον η ανάρτηση των φωτογραφιών αυτές (ιδίως ο αριθμός, ο βαθμός ταυτοποίησης των εμφανιζόμενων προσώπων, η εξασφάλιση των δικαιωμάτων των υποκειμένων, ο χρόνος διατήρησης κλπ) έγινε εντός νόμιμων ή έστω εύλογων ορίων από την πλευρά των σχολείων. Αξίζει να επισημανθεί ότι οι φωτογραφίες αυτές είναι άμεσα προσπελάσιμες από οποιονδήποτε επισκέπτεται έναν ιστότοπο σχολείου, ενώ κατά περίπτωση μπορεί να αποκαλύπτουν πολιτικές πεποιθήσεις των εμφανιζόμενων σε αυτές προσώπων. Σε καμία περίπτωση βέβαια, δε θα πρέπει να υιοθετηθεί μια πολιτική καθολικής απαγόρευσης ανάρτησης φωτογραφιών πολιτών πχ από δημόσιες δράσεις ενός σχολείου, αλλά από την άλλη από μόνη της αυτή η επεξεργασία απαιτεί τη διάθεση συγκεκριμένων πόρων ώστε να είναι κατά το δυνατό εντός του πλαισίου προστασίας δεδομένων.

4.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η έρευνα που διεξήχθη αποτελεί τεκμήριο για τη συμμόρφωση των ιστοσελίδων των ιδιωτικών γυμνασίων και λυκείων με την εν γένει νομοθεσία προστασίας δεδομένων σε σχέση με τα επιλεχθέντα κριτήρια. Ταυτόχρονα, κατά τη γνώμη μας, παρέχει ενδείξεις για τη συνολικότερη συμμόρφωση τους με αυτή, δηλαδή μας δίνει μια εικόνα για το επίπεδο συμμόρφωσης αναφορικά με λοιπές επεξεργασίες που συντελούνται στο εσωτερικό των επιχειρήσεων αυτών.

Η ολοκλήρωση της εικόνας και η εμβάθυνση της έρευνας μπορεί να έρθει με την αποτύπωση και αξιολόγηση του βαθμού συμμόρφωσης με τις διαδικασίες που δεν είναι δυνατό να εξακριβωθούν από την έρευνα μιας ιστοσελίδας. Εκεί βεβαίως απαιτείται η συνεργασία των συνδικαλιστικών φορέων/εκπροσώπων των ιδιωτικών σχολείων, των συνδικαλιστικών εκπροσώπων των εκπαιδευτικών, εκπροσώπων των γονέων ακόμα και του Υπουργείου Παιδείας ώστε να πραγματοποιηθεί μια έρευνα με αρκετά ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Σε ένα τόσο ευαίσθητο τομέα όπως είναι η εκπαίδευση, είναι δεδομένο ότι απαιτείται η διαφανής, ισότιμη και επιστημονική συνέργεια όλων των προαναφερθέντων φορέων για τον εντοπισμό των κοινών προβλημάτων και την επίτευξη ομοιόμορφων λύσεων και πρακτικών, υψηλής αποτελεσματικότητας.